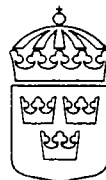

Bostadsutskottets betänkande

1989/90:BoU2

Plan- och bygglagen

1989/90
BoU2

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 21 motioner väckta våren 1989 i vilka bl.a. tas upp frågor om ändringar i plan- och bygglagen (PBL). Utskottet avstyrker samtliga motioner, flera av dem med motiveringen att en proposition med förslag till viss revidering av PBL är att vänta.

17 reservationer och ett särskilt yttrande har fogats till betänkandet. Bl.a. har reservationer (m) avgivits om byggande utanför plan och om ersättningsreglerna. I en reservation (fp) behandlas besvärsrätten medan frågan om planprövning av stormarknadsetableringar tas upp i en reservation (c, mp). I en reservation (vpk, mp) behandlas socialtjänstens deltagande i den fysiska planeringen. En utredning om planlagstiftningen samt om bebyggelsens utformning tas upp i två reservationer (mp).

Motionerna

I detta betänkande behandlas

dels följande under allmänna motionstiden 1989 väckta motioner:

1988/89:Bo228 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i plan- och bygglagen, 10 kap. 27 § att preskriptionstiden för olovligt byggande avskaffas.

1988/89:Bo231 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar om en sådan ändring i plan- och bygglagen att energirådgivningen blir en obligatorisk uppgift för de kommunala byggnadsnämnderna.

1988/89:Bo247 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen beslutar om sådan ändring i plan- och bygglagen (1987:246) att maximiytan för lovfria komplementbyggnader höjs till 16 m².

1988/89:Bo254 av Lars Norberg och Hans Leghammar (båda mp) vari yrkas att riksdagen beslutar av regeringen att begära förslag till ändring i kommunallagen i enlighet med vad i motionen anförs.

1988/89:Bo260 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs

a) om åtgärder för att öka tillgången på mark för fritidshusbyggande.

1988/89:Bo405 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1989/90:BoU2

17. att riksdagen beslutar ändra plan- och bygglagen (1987:10) så att a) genomförandetiden för detaljplaner avskaffas, b) översiktsplanerna blir frivilliga, c) planinstitutets områdesbestämmelse avskaffas, d) markanvändning beträffande detaljhandelsstruktur m.m. inte kan regleras genom detaljplaner, e) full ersättning till markägaren utgår vid intrång eller rådighetsinskränkning.

1988/89:Bo415 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att främja tillkomsten av kolonilotter.

1988/89:Bo503 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar om följande tillägg i 2 kap. 1 § plan- och bygglagen: Vid planläggningen och i ärenden om bygglov och förhandsbesked skall socialtjänstlagen (1980:620) tillämpas.

1988/89:Bo506 av Sonia Karlsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar i reglerna för ställande av vissa ersättningsanspråk enligt PBL,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen avförts om behovet av förenklingar och förtydliganden av PBL:s förfaranderegler.

1988/89:Bo507 av Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att i planeringen av bostadsområden och samhällen ge utrymme för kolonilotter.

1988/89:Bo512 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att handikapporganisationerna tillerkänns besvärsrätt avseende offentliga byggnader.

1988/89:Bo524 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappades möjligheter att påverka samhällsplaneringen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So252.

1988/89:Bo526 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av plan- och bygglagstiftningen i vad avser a) mindre avvikelser från plan, b) möjligheter till dispens från plan, c) översiktsplanens utformning och innehåll samt d) byggande utanför plan.

1988/89:Bo528 av Erling Bager och Elver Jonsson (båda fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en ändring av förvaltningslagen 22 § och PBL 5 kap. 25 §, 30 § så att även villaägarföreningar ges besvärsrätt över beslut i planärende.

1988/89:Bo529 av Eva Goës (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar om en sådan ändring i plan- och bygglagen att byggnadslovplikt införes för krossverk, makadamverk, stenhuggeri, asfaltverk och oljegrusverk.

1989/90:BoU2

1988/89:Bo537 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen begär hos regeringen att en utredning tillsätts med syfte att se över planlagstiftningen i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo860.

1988/89:Bo538 av Gudrun Norberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i plan- och bygglagen att näringsfriheten förstärks.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N316.

1988/89:Bo540 av Anna Wohlin-Andersson och Roland Larsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande planerat stormarknadscentrum i Östergötland.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A465.

1988/89:Bo543 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av plan- och bygglagstiftningen i vad avser a) mindre avvikelser från plan, b) möjligheter till dispens från plan, c) översiktplanens utformning och innehåll, d) byggande utanför plan.

1988/89:Bo549 av Roy Ottosson m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bostäder och arbetsplatser skall planeras så att transportbehovet minskar.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo957.

dels den med anledning av proposition 1988/89:139 väckta motionen 1988/89:Bo13 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för myndighetsgranskningen av byggmaterial.

Vissa uppgifter i anslutning till motionerna

Plan- och bygglagen (PBL), naturresurslagen (NRL) och lagen om exploateringssamverkan (ESL) trädde i kraft den 1 juli 1987. Under våren 1987 genomfördes en brett upplagd basutbildning inför lagarnas ikraftträdande. Under åren 1987 – 1990 arrangeras fördjupningskonferenser om olika delar av lagsystemet. För introduktionen av den nya lagstiftningen svarar en grupp i vilken ingår representanter för bostadsdepartementet, planverket (numera boverket), lantmäteriverket och

Kommunförbundet. Gruppen överlämnade i februari 1989 till bostadsministern en rapport om de första slutsatserna av ett och ett halvt års erfarenheter av lagreformen. Gruppens slutsatser är att lagreformen är allmänt accepterad samt att erfarenheterna av reformen är tillräckliga för att motivera vissa lagjusteringar.

På basis av rapporten har inom lantmäteriverket och boverket utarbetats förslag till vissa ändringar i PBL, naturvårdslagen och plan- och byggförordningen. Förslaget överlämnades till bostadsministern i maj 1989.

De författningsändringar som föreslås i rapporten anges i första hand syfta till att förenkla plan- och byggprocessen och därmed underlätta för kommunerna och den byggande allmänheten att genomföra angeläget byggande. De övergripande syftena om medborgarinflytande och rättssäkerhet ligger dock fast.

Ändringarna avser sammanfattningsvis:

- att förenkla förfarandet för detaljplan, områdesbestämmelser och fastighetsplan, bl.a. avseende vissa krav på kungörelser och deras innehåll, samt att införa ett enklare alternativ till kungörelsedelgivning,
- att göra det möjligt att införa områdesbestämmelser inom områden med detaljplaner enligt tidigare lagstiftning för att bl.a. på ett enklare sätt kunna variera lovplikten,
- att tillåta åtgärder på byggnader och fastigheter som inte stämmer med detaljplan eller fastighetsplan. I samband därmed ges i rapporten en tolkning av vad som menas med en sådan mindre avvikelse som är förenlig med planens syfte,
- att göra vissa justeringar i lovpliktens omfattning som både innebär lättnader utanför samlad bebyggelse och skärpningar när det gäller åtgärder som har betydelse för hälsa och säkerhet samt införa nya variationsmöjligheter,
- att förbättra rättssäkerheten vid lovprövningen och samtidigt införa vissa nya förenklingar i förfarandet samt att ge nya möjligheter när det gäller stegvis prövning vid lovgivning,
- att avlasta regeringen vissa besvärssärenden, att få en anpassning till förvaltningslagen när det gäller inlämnande av besvär över plan- och byggbeslut samt att ändra beräkningen av besvärstiden vid överklagande av länsstyrelsens beslut om planer,
- att förenkla beslutsprocessen när det gäller strandskydd inom detaljplaneområden och att ta bort kravet på strandskyddsdispens vid uppförande av komplementbyggnader inom strandskyddsområden.

Rapporten har remissbehandlats. Remisstiden gick ut den 31 augusti 1989. Överväganden pågår i regeringens kansli om en proposition med förslag till vissa ändringar i PBL m.m. skall avlämnas till riksdagen hösten 1989.

Grunderna för plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, trädde i kraft den 1 juli 1987.

I fem motioner riktas kritik av grundläggande karaktär mot PBL och begärs ändringar.

I moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17 kritiseras systemet med genomförandetider för detaljplaner (delyrkande a). Motionärerna föreslår att detta system avskaffas. Vidare föreslås att översiktsplanerna blir frivilliga (delyrkande b), att planinstitutets områdesbestämmelser avskaffas (delyrkande c) och att markanvändningen beträffande detaljhandelsstruktur m.m. inte skall kunna regleras genom detaljplan (delyrkande d).

I motion 1988/89:Bo538 (fp) begärs en ändring i PBL så att näringsfriheten stärks. Motionärerna hävdar att regleringarna av detaljhandeln i PBL bör avskaffas därför att de inskränker näringsfriheten.

I detta avsnitt behandlas också miljöpartiet de grönas partimotion 1988/89:Bo537 yrkande 1. Motionärerna föreslår riksdagen att hos regeringen begära att en utredning tillsätts med syfte att se över planlagstiftningen. Åt en parlamentarisk kommitté bör anförtros uppgiften att arbeta fram en ny konsekvent sammanhållen och skärpt miljö- och naturresurslagstiftning.

Utskottet tar inledningsvis upp förslaget i miljöpartiets partimotion i vilken alltså föreslås att riksdagen hos regeringen begär en *utredning om planlagstiftningen*.

Efter ett ca tjugoförårigt utrednings- och förberedelsearbete antog riksdagen för mindre än tre år sedan ett i grunden förnyat och omarbetat lagkomplex som reglerar den fysiska planeringen. Förutom PBL ingår i detta lagkomplex bl.a. en lag om hushållning med naturresurser (NRL). Det finns inte tillräckliga skäl att efter den korta tid lagstiftningen varit i kraft föreslå att en utredning av den karaktär motionären förordar skall genomföras. Ytterligare erfarenheter av gällande lagstiftning bör vinnas. Dessutom bör erinras om att en utredning om en översyn av naturvårdslagen m.m. pågår samt att en utredning om en översyn av miljöskyddslagstiftningen nyligen tillkallats. Åt denna utredning har bl.a. uppdragits att kartlägga hur en samordning mellan miljöskyddslagstiftningen och all anknytande lagstiftning skall åstadkommas. Motionen avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Utskottet behandlar därefter moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17, delyrkandena a, b, c, dvs. frågor om genomförandetider för detaljplaner, översiktsplanernas status och planinstitutets områdesbestämmelser. I motionerna 1988/89:Bo526 (m) yrkande c och 1988/89:Bo543 (m) yrkande c föreslås att den översiktliga planeringen görs frivillig.

De synpunkter som förs fram i motionen har utskottet med anledning av motioner övervägt inför riksdagens beslut om PBL hösten 1986 och våren 1987 (BoU 1986/87 1, 4 och 8). De behandlades av utskottet också våren 1988. Efter att ha konstaterat att riksdagen under förberedelsearbetet inför PBL-beslutet inte godtagit motionärernas synpunkter anförde utskottet våren 1988 följande (BoU 1987/88:14 s. 4 – 5).

Systemet med genomförandetider för detaljplaner, som är en av de stora principiella nyheterna i PBL, har tillkommit för att tillgodose behovet av att planer efter någon tid skall kunna omprövas när nya förhållanden gör detta motiverat och samtidigt garantera rättssäkerhet för sakägare under genomförandetiden. Att avskaffa reglerna om genomförandetid eller väsentligt förlänga ramen för den genomförandetid som nu anges i PBL skulle leda till samma problem med inaktuella och låsta planer som präglade den tidigare byggnadslagstiftningen. Det skulle vara en olämplig ordning att sakägare, som inte tar något initiativ till att genomföra planer inom rimlig tid, ändå får sina outnyttjade rättigheter skyddade av kommunen, särskilt i sådana fall där starka samhällsintressen talar för en omprövning av planen.

Vidare bör det — med anledning av m-motionen — framhållas att ett avskaffande av översiktsplaneringen och möjligheten att utfärda områdesbestämmelser knappast kan anses tjäna de enskilda intressen som motionärerna utger sig tala för. En kommun som inte har en tydlig översiktsplan och avstår från att utfärda bindande bestämmelser kan likväl inte lämna byggandet i kommunen helt oreglerat. Regleringen får i sådana fall bygga direkt på PBL:s föreskrifter om bebyggelsemiljöns utformning, men dessa regler är givetvis generella för hela landet och ger alltså den enskilde ingen för det konkreta fallet klar vägledning om vad som kan tillåtas. Att översiktsplaner och områdesbestämmelser utformas i samråd med berörda parter och beslutas i demokratisk ordning inom kommunen måste ge betydligt bättre förutsättningar för byggande och samhällsutveckling till gagn för såväl allmänna som enskilda intressen än en ordning där inga riktlinjer finns och all prövning får ske från fall till fall i uppkommande ärenden.

En jämförelse mellan vad utskottet ovan anför och motionärernas förslag visar att helt skilda utgångspunkter föreligger beträffande vissa av de grundläggande bestämmelser på vilka PBL vilar, bestämmelser som stöddes av en stor riksdagsmajoritet när lagreformen beslöts av riksdagen hösten 1986. Utskottet har inte genom den nu behandlade motionen eller på annat sätt tillförts motiv som innebär att grunderna för PBL bör omprövas. Även om PBL endast varit i kraft en relativt kort tid kan redan nu slås fast att de grundläggande utgångspunkter som vägledde reformen även i den praktiska hanteringen av lagstiftningen i allt väsentligt visat sig motsvara de förväntningar som rimligen kunde ställas. Ett genomförande av vad i moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17 a, b och c och i motionerna 1988/89:Bo526 (m) yrkande c samt i 1988/89:Bo543 (m)

yrkande c föreslagits skulle omintetgöra dessa grundläggande intentioner. Dessa yrkanden bör därför inte vinna riksdagens bifall. Vad i motionen anförts om *genomförandetiden för detaljplaner*, om översiktsplanernas status och om planinstitutets områdesbestämmelser avstyrks följaktligen av utskottet.

I motionerna 1988/89:Bo526 (m) yrkande d och 1988/89:Bo543 (m) yrkande d föreslås en översyn av PBL i avsikt att tillskapa ändrade regler avseende byggande utanför plan. Motionärerna anför bl.a. att all bebyggelse utanför detaljplan i princip skall vara tillåten.

Utskottet vill med anledning av motionerna sammanfattningsvis anföra följande. Inom områden som inte omfattas av detaljplan skall ansökningar om bygglov bifallas

- om åtgärden uppfyller de i PBL i 2 kap. intagna allmänna intressena,
- om området inte skall föregås av detaljplaneläggning på grund av bestämmelserna i 5 kap. 1 §,
- om åtgärden inte strider mot områdesbestämmelser och
- om åtgärden kan antas uppfylla kraven på byggnader m.m. i 3 kap.

De ovannämnda reglerna skall alltså vägleda den kommunala prövningen av frågan om bygglov utanför planlagt område. Denna ordning omfattas av en bred riksdagsmajoritet. Reglerna får anses vara i allt väsentligt väl avvägda. Utskottet är inte berett föreslå att dessa regler ändras i enlighet med förslaget i de båda m-motionerna. Vad i dessa motioner föreslagits om *byggande utanför plan* avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Inte heller är utskottet berett föreslå riksdagen att tillstyrka moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17 d och motion 1988/89:Bo538 (fp) om att *reglering av detaljhandelsetablering i PBL* inte skulle vara möjlig. Även denna fråga behandlade utskottet hösten 1986 och våren 1988 (se bl.a. BoU 1986/87:1 s. 77–79). I betänkandet anförde bostadsutskottet sammanfattningsvis hösten 1986 – med instämmande av vad i proposition 1985/86:1 föreslagits – att det borde vara möjligt för kommunerna att inom ramen för planeringen enligt PBL bl.a. i detaljplan lägga fast markanvändningen för olika syften genom att t.ex. ange vilken mark som borde reserveras för handelsändamål och industriändamål. Utskottets ställningstagande står fast. Motionerna avstyrks.

Nedan behandlar utskottet en motion (c) beträffande ett planerat stormarknadscentrum i Östergötland.

I motion 1988/89:Bo526 (m) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts a) om *mindre avvikelse från plan* och b) om möjligheterna till *dispens från plan*. Likalydande yrkande förs fram i motion 1988/89:Bo543 (m) yrkandena a och b.

Motionärerna anför att vissa praktiska problem uppkommit vid tillämpningen av PBL. Bl.a. anges att begreppet "mindre avvikelse från plan" är oklart. Vad motionärerna åsyftar är det förhållandet att enligt PBL i princip inte får medges annat än i överensstämmelse med vad som bestämts i detaljplan eller i områdesbestämmelser. Vidare anser motionärerna att dispens borde kunna ges för vad som närmast kan anses vara obetydlig avvikelse under förutsättning att berörda fastighetsägare är överens. Motionärerna föreslår att den ovannämnda styrgruppen ges i uppdrag att snarast lägga fram förslag till ändringar i PBL varvid bl.a. de nu redovisade förhållandena bör studeras särskilt.

Som framgått ovan har boverket och lantmäteriverket i sin rapport bl.a. behandlat frågan om hur "mindre avvikelse" från plan bör bedömas vid bygglovsprövningen. Sammanfattningsvis anför i rapporten att bl.a. begreppet "mindre avvikelse" i lagtexten ger utrymme för en tillräckligt nyanserad tolkning och att någon ändring i PBL nu inte behövs. I rapporten anges också att utvecklingen av praxis är av betydelse.

Den i motionerna aktualiserade frågan har behandlats av styrgruppen och i verkens rapport, dvs. i huvudsak i den ordning som motionärerna förordat. Vad i motionerna föreslagits i sakfrågan får anses tillgodosett genom vad styrgruppen anför. Utskottet som utgår från att gruppens slutsatser i lämplig ordning bringas till byggnadsnämnders och andras kännedom avstyrker med det anförda motionerna 1988/89:Bo526 (m) yrkandena a och b samt 1988/89:Bo543 (m) yrkandena a och b.

I motion 1988/89:Bo549 (mp) yrkande 2 föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att bostäder och arbetsplatser skall planeras så att transportbehovet minskar.

Utskottet behandlade år 1986 (BoU 1986/87:1 s. 81) en motion med i princip samma syfte som den nu aktuella. Utskottet anförde då att några hinder i PBL inte fanns för att förverkliga den av motionärerna önskade utvecklingen av bebyggelsen. Vidare anförde utskottet att frågan om bebyggelsens utformning avgörs av kommunerna inom ramen för den ordning PBL föreskriver.

Utskottet som vidhåller denna uppfattning vill alltså erinra om att det är på det kommunala planet som besluten i princip fattas om hur bebyggelsen skall utformas. Riksdagen bör inte genom ett uttalande styra denna process. Utskottet har med det anförda inte uttalat sig för inriktningen av samhällets utbyggnad. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Bo549 (mp) yrkande 2 om *bebyggelsens utformning*.

Ett tillkännagivande om ett planerat stormarknadscentrum i Östergötland föreslås i motion 1988/89:Bo540 (c). I motiveringen till yrkandet som återfinns i motion 1988/89:A465 anges att ett stormarknadscentrum planeras i Norsholm. Motionärerna hävdar att planen för området bör överprövas av länsstyrelsen enligt 12 kap 1 § PBL. Planen anges av motionärerna beröra flera kommuner. Dessutom skulle, enligt dem, ett genomförande av planen innebära konflikt med vissa riksintressen.

Utskottet vill erinra om att länsstyrelsen enligt samma lagrum har att pröva kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser om det kan befaras att ett riksintresse enligt NRL träds förnär eller om det kan befaras att beslutet innebär att reglering av frågor om användning av mark- och vattenområden som berör flera kommuner inte samordnats på ett lämpligt sätt. Kommun har att till länsstyrelsen sända in detaljplan som antagits, ändrats eller upphävts.

Den i PBL föreskrivna ordningen avser sålunda att garantera att detaljplaner och områdesbestämmelser utformas med beaktande bl.a. av de intressen som skall tillgodoses enligt NRL och som kan beröra mellankommunala frågor. Utan att gå in på den av motionärerna nämnda planfrågan finner utskottet att reglerna i PBL om statlig kontroll beträffande områden av riksintresse m.m. är väl ägnade att tjäna sitt syfte. Ett riksdagens tillkännagivande om *planprövning av stormarknadsetablering* kan inte anses tjäna något reellt syfte. Motion 1988/89:Bo540 (c) avstyrks därför.

Slutligen vill utskottet erinra om att bostadsministern i ett interpellationssvar den 14 mars 1989 om etablering av stormarknadscentra givit uttryck för en liknande uppfattning och bl.a. anfört att så länge det inte visat sig att PBL:s system för överprövning av kommunala planer inte fungerade det inte fanns anledning att föreslå ytterligare åtgärder.

I centerpartiets partimotion 1988/89:Bo524 föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motion 1988/89:So252 (c) anförts om de handikappades möjligheter att påverka samhällsplaneringen. I den sistnämnda motionen anför bl.a. att kommunsammanslagningarna har accentuerat behovet av en samhällsplanering grundad på kunskap om olika gruppers behov. Enligt motionärerna är särskilt erfarenheter och insikter i handikappade människors situation nödvändig för alla som deltar i samhällsplaneringen.

Utskottet behandlade ett motsvarande yrkande 1988 (BoU 1987/88:14 s. 6). Därvid anfördes följande.

Utskottet erinrar om att PBL syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden (1 kap. 1 §). Det lämnas också stort utrymme för de handikappade och deras organisationer att delta i utformningen av samhällsplaneringen enligt PBL (2 kap. 4 § 5, 3 kap. 7 §, 4 kap. 3 § och 5 kap. 20 §, prop. 1985/86:1 s. 536 och 609, BoU 1986/87:1 s. 65, 75 och 81, BoU

1986/87:8 s. 5). Utskottet, som inte har någon annan uppfattning än motionärerna i fråga om det angelägna i att bl.a. boendemiljön utformas så att den blir fullt tillgänglig även för människor med handikapp, finner att de nuvarande reglerna är väl ägnade att understödja en sådan utveckling.

Den då behandlade motionen avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Centerpartiets partimotion 1988/89:Bo524 om *de handikappade och samhällsplaneringen* avstyrks sålunda.

Ett riksdagens tillkännagivande om åtgärder för att öka tillgången på mark för fritidshus förs fram i motion 1988/89:Bo260 (m) yrkande a. Motionärerna hävdar att gällande lagstiftning enligt bl.a. strandskyddslagen och PBL på ett effektivt sätt hindrar byggnation, något som i sin tur innebär att tillgången på befintliga hus begränsas. Motionärerna anser att lättnader i PBL och strandskyddslagen som de föreslagit i andra motioner radikalt skulle öppna möjligheterna för nybyggnad av fritidshus i stora delar av landet.

Utskottet har ovan (s. 7— 9) behandlat och avstyrkt en partimotion från moderata samlingspartiet i vilken föreslås vissa grundläggande förändringar i PBL. I den mån den nu behandlade motionen går tillbaka på förslagen i partimotionen kan utskottet inte ställa sig bakom den. De regler om markanvändning som tidigare beslutats av riksdagen och som bl.a. kommit till uttryck i PBL och i naturvårdslagen omfattas i nu aktuella delar av en bred riksdagsmajoritet. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att ansvaret för planeringen av den fysiska miljön ytterst ankommer på kommunerna. I denna planering tas bl.a. alltså ställning till markanvändning. Att frånhända kommunerna detta ansvar är inte lämpligt och strider mot den allmänt omfattande principen om ett större decentraliserat ansvar. Utvecklingen går tvärtom i motsatt riktning; kommunerna har bl.a. inom ramen för PBL givits ett ökat ansvar för den fysiska miljön. Det är sålunda kommunerna som har att avgöra bebyggelsens omfattning och inriktning. Att riksdagen genom ett uttalande eller på annat sätt skulle styra bebyggelsen mot en viss typ av byggande t.ex. mot byggande av fritidshus får anses uteslutet. Utskottet är, mot bakgrund av det nu anförda, heller inte berett föreslå ändringar i den lagstiftning som tagits upp i motionen. Yrkande a i motion 1988/89:Bo260 (m) om *åtgärder för att öka tillgången på mark för fritidshusbyggande* avstyrks följaktligen.

En annan fråga om det kommunala ansvaret för användningen av marken tas upp i motionerna 1988/89:Bo415 (c) yrkande 8 och 1988/89:Bo507 (c). I motionerna föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i dem anförts om planeringen av bostadsområden och samhällen så att tillgången på kolonilotter främjas.

Vid behandlingen av motsvarande motionsyrkande år 1988 (BoU 1987/88:14 s. 6) framhöll utskottet vikten av att fritidsintressen av den art som kolonilotter representerar kan beredas tillräckligt utrymme. Att så sker är inte minst viktigt i våra större tätorter.

Utskottet vill nu, även beträffande denna fråga, erinra om kommunernas grundläggande ansvar för planeringen av markanvändningen. Utskottet har emellertid förståelse för motionärernas önskan att få till stånd en större satsning på kolonilotter. I sammanhanget bör erinras om de möjligheter kommunerna enligt PBL har att undanta bl.a. kolonistugor från bygglovsplikt.

Mot bakgrund av bl.a. kommunernas möjligheter och ansvar för den fråga motionärerna aktualiserat avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Bo415 (c) yrkande 8 och 1988/89:Bo507 (c) beträffande *kolonilotter*.

Plansystemet m.m.

Ersättningsreglerna i PBL tas upp i två motioner. I moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17 e begärs en ändring i PBL så att full ersättning till markägaren skall utgå vid intrång eller rådighetsinskränkning.

Yrkandena i motion 1988/89:Bo506 (s) går ut på att ersättningsanspråk enligt PBL skall ställas redan under planprocessens gång samt att vissa förenklingar och förtydliganden av PBL:s förfaranderegler bör genomföras.

I moderata samlingspartiets partimotion kritiseras bl.a. den s.k. kvalifikationsgränsen för att ersättning skall utgå till markägaren. Motionärerna anför bl.a. att äganderätten urholkas med nuvarande regler, regler som enligt motionärerna innebär en kvalifikationsgräns om 10 % för att ersättning skall utgå.

Utskottet vill anföra följande. Ersättningsreglerna och därmed kvalifikationsgränsen behandlades tämligen ingående av utskottet vid behandlingen av PBL-propositionen. Utskottet vill inledningsvis erinra om att full ersättning utgår bl.a. när mark för allmänna platser tas i anspråk enligt detaljplan, när detaljplan ändras eller upphävs och när bygglov vägras för att ersätta en byggnad som förstörts genom olycks-händelse.

Vad rör kvalifikationsgränsen har denna fråga mött speciellt intresse när det gäller ersättning vid vägrat byggnadslov, rivningsförbud eller vägrat rivningslov.

Vid behandlingen av PBL-propositionen anförde utskottet beträffande dessa fall att det är vanligt med stadsplaner som anger en nybyggnadsrätt som är väsentligt mindre än den befintliga byggnaden. Som exempel pekade utskottet på några stadsplaneändringar som beslutats av regeringen och för vilka nybyggnadsrätten efter planändringen utgjorde mindre än 85 % av de befintliga husen. Vid ett vägrat återuppförande ansåg utskottet det därför vara naturligt att en fastighetsägare inom ramen för medgiven användning av fastigheten fick

tåla en motsvarande lägre nybyggnadsrätt i förhållande till den befintliga byggnaden utan att ersättning skulle utgå. Ersättning i nu refererade fall utgår när skadan är betydande i förhållande till värdet av den berörda delen av fastigheten. Beträffande skyddsbestämmelser för byggnader eller för markreglerande åtgärder gäller att ersättning uppkommer först då markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras. För ytterligare information om ersättningsfrågorna hänvisas till utskottets betänkande BoU 1986/87:1 (s. 138— 142).

Utskottet är inte berett frånga sitt tidigare ställningstagande och sina ingående överväganden om utformningen av *kvalifikationsgränsen för ersättning enligt PBL*, varför moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17 e avstyrks.

I motion 1988/89:Bo506 (s) förordas en ändring i PBL av innebörden att en fastighetsägare skall ha skyldighet att varsla kommunen om eventuella ersättningsanspråk redan under planprocessens gång. Motionären föreslår också att vissa ändringar i övrigt görs i PBL:s förfaranderegler.

Frågan om när ersättningsanspråk enligt PBL skall aktualiseras av en fastighetsägare har tagits upp i det förslag till ändringar i PBL och naturvårdslagen (NVL) som boverket och lantmäteriverket i maj 1989 överlämnade till bostadsministern. Förslaget som har remissbehandlats övervägs för närvarande i regeringens kansli. I de båda verkens förslag behandlas också vissa av de förfaranderegler enligt PBL som tas upp i motionen.

Eftersom de i motionen behandlade frågorna för närvarande övervägs i regeringens kansli finns enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att bifalla motion 1988/89:Bo506 (s) om översyn av *frågan om när ersättning enligt PBL skall aktualiseras m.m.*

Socialtjänstens roll vid bostadsplaneringen tas upp i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo503. Motionärerna anför att socialtjänsten ibland inte alls kommer in i den fysiska planeringen eller att den ibland kommer in för sent, detta trots att företrädarna för socialtjänsten har stora kunskaper om brister och behov i våra bostadsområden. Att socialtjänstens synpunkter inte beaktas får enligt motionärerna till resultat att äldreomsorgen och barnomsorgen m.m. blir mer betungande. För att stärka socialtjänstens roll i planeringen föreslår motionärerna ett tillägg till PBL (2 kap. 1 §) så att där anges att socialtjänstlagen måste tillämpas vid planläggning och i ärenden om bygglov och förhandsbesked enligt PBL.

Ett i princip liknande yrkande behandlade utskottet hösten 1988 (1988/89:BoU1 s. 15). Med anledning av en motion från vänsterpartiet kommunisterna om socialtjänstens deltagande i planeringsprocessen vid ombyggnad av bostäder anförde utskottet då enhälligt följande.

Frågan om socialtjänstens deltagande i planeringsprocessen behandlades i PBL-propositionen (*prop.* 1985/86:1 s. 112— 113) och i bostadsutskottets betänkande i ämnet (BoU 1986/87:1 s. 52— 53 och 355). Efter att ha redogjort för och anslutit sig till socialutredningens förslag om hur planeringsfrågorna för nya bostadsområden och saneringen av gamla områden borde hanteras och om socialtjänstens roll i sammanhanget anförde bostadsministern att det fanns anledning att betona vikten av att bestående samverkansformer mellan berörda samhällsorgan utvecklas i enlighet med intentionerna i socialtjänstlagen (1980:620) och hälso- och sjukvårdslagen (1982:673).

I socialtjänstlagen (§ 5) anges att en av socialnämndens uppgifter är att medverka i samhällsplaneringen och att i samarbete med bl.a. andra samhällsorgan främja goda miljöer i kommunerna.

Enligt utskottets mening finns inte tillräckliga skäl att genom sådana föreskrifter till PBL som motionärerna föreslår utvidga planeringsprocessen ytterligare. Utskottet har inte anledning anta annat än att den nuvarande ordningen ger socialtjänstens företrädare det inflytande över och påverkan på bl.a. ombyggnadsfrågorna som rimligen kan erfordras och som bl.a. manifesterats i socialtjänstlagen. Dessutom bör erinras om att i boverket pågår ett arbete med att utarbeta ombyggnadsregler till PBL och att samordna dessa regler med de regler som gäller beträffande ombyggnadslån. Det får anses naturligt att i detta sammanhang också ta upp frågan om hur planeringen när det gäller ombyggnad skall ordnas. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1987/88:Bo239 yrkande I avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Vad utskottet anförde hösten 1988 står fast. Även om den nu behandlade motionen delvis har ett vidare innehåll anser utskottet att den utformning PBL givits i nu berört avseende får anses acceptabel. I varje fall bör inte nu någon lagändring företas i enlighet med motionärernas förslag. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo503 om *socialtjänstens deltagande i den fysiska planeringen* avstyrks med hänvisning till det anförda.

Besvärsrätten enligt PBL tas upp i två motioner nämligen i motionerna 1988/89:Bo512 (s) och 1988/89:Bo528 (fp). I den förstnämnda motionen förordas att handikapporganisationerna bör ges besvärsrätt avseende offentliga byggnader medan i den sistnämnda förordas att även villaägareföreningar ges besvärsrätt över planbeslut.

Sammanfattningsvis innebär besvärreglerna enligt PBL och i enlighet med förvaltningsrättsliga grundprinciper att den som beslutet angår är besvärberättigad. Vidare gäller enligt PBL (13 kap. 5 §) att beslut att anta, ändra eller upphäva bl.a. en detaljplan och områdesbestämmelser får överklagas endast av den som under utställningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte blivit tillgodosedda.

Frågan om hur kretsen av besvärberättigade skall bestämmas går delvis tillbaka på reglerna om skyldighet för kommun att meddela sakägare m.fl. beslut om att anta, ändra eller upphäva detaljplan eller områdesbestämmelser. I PBL (5 kap. 30 §) anges bl.a. att brev skall sändas till sakägare, bostadsrättshavare, hyresgäster och boende samt hyresgästorganisation som har förhandlingsordning för en fastighet som berörs av planförslaget om förslagets innebörd. Sakägarna m.fl. skall också ges besvärshänvisning.

Vid utskottets beredning av PBL-propositionen hösten 1986 (BoU 1986/87:1) behandlade utskottet en motion (s. 126) i vilken föreslogs att handikapporganisationerna på orten skulle ha möjlighet att anföra besvär. Utskottet anförde då — med instämmande av vad lagrådet framhållit — att någon förteckning över besvärberättigade inte borde införas i PBL och att motionärerna fick anses tillgodosedda med propositionens förslag.

Utskottet finner inte skäl ändra uppfattning. Även om det kan anses motiverat att utöka kretsen av besvärberättigade i enlighet med motionärernas förslag får en sådan uppfattning vägas mot behovet av att få till stånd ett smidigt och inte alltför omfattande besvärsinstitut. Dessutom finns anledning anta att det inom kretsen av de besvärberättigade finns sakägare m.fl. som kan aktualisera sådana synpunkter som är av vikt för de i motionerna nämnda organisationerna. Utskottet vill inte förneka att — när PBL varit i kraft några år — det kan finnas skäl att överväga om kretsen av besvärberättigade skall utökas. De regler om samråd och besvärsrätt som finns i PBL bör dock inte nu revideras. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Bo512 (s) och 1988/89:Bo523 (fp) om *besvärsrätten enligt PBL*.

Lovpliktens omfattning

I två motioner tas upp lovpliktens omfattning. I motion 1988/89:Bo529 (mp) föreslås riksdagen besluta om en ändring i PBL så att bygglov införs också för krossverk, makadamverk, stenhuggeri, asfaltverk och oljegrusverk. I motion 1988/89:Bo247 (c) yrkande 12 föreslås riksdagen besluta om sådan ändring i PBL att maximiytan för lovfria kompletbyggnader höjs till 16 m².

Frågan om huruvida sådana anläggningar som tas upp i mp-motionen skulle vara bygglovspliktiga prövades av riksdagen i samband med PBL-beslutet. I PBL-propositionen (prop. 1985/86:1 s. 258) anfördes bl.a. att bygglov inte borde krävas för sådana anläggningar som aktualiseras i motionen. Den prövning av sådana anläggningar som skall ske enligt miljöskyddslagen och arbetsmiljölagen ansågs som fullt tillräcklig.

Enligt utskottets mening bör emellertid ytterligare erfarenheter av den nuvarande ordningen vinnas innan ändringar i nu berört avseende vidtas. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utfallet av lagstiftningen också beträffande bygglovsprövningen. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Bo529 (mp) om *bygglovsplikt för krossverk m.m.*

Frågan om storleken på lovfria komplementbyggnader tas alltså upp i motion 1988/89:Bo247 (c) yrkande 12. Riksdagen föreslås besluta om sådan ändring i PBL så att maximiytan för lovfria komplementbyggnader höjs från 10 m² till 16 m².

På grundval av förslag i promemorian (Ds Bo1978:3) Förenklad byggnadslovsprövning beslöt riksdagen 1979 (prop. 1978/79:111 bil. 12, CU 3) att införa regler i byggnadsstadgan som innebär att i omedelbar närhet av bostadshus med högst två lägenheter (småhus) utan byggnadslov får uppföras högst två fristående uthus, som inte är avsedda som bostad, under förutsättning att den sammanlagda byggnadsarean inte är större än 10 m², att taknockshöjden inte överstiger 3 m och att byggnaderna placeras minst 4,5 m från tomtgräns eller på det avstånd från denna som kan vara föreskrivet i en gällande plan. Att byggnadsarean inte utan lov fick göras större än 10 m² sammanhänger med att uthusen inte ansågs böra få användas som bostäder eller garage och därför inte heller borde inbjuda till sådant användningssätt. När bestämmelserna sedermera med vissa ytterligare lättnader fördes över till 8 kap. 4 § första stycket 6 PBL, togs bl.a. förutsättningen att byggnaderna inte skulle få vara avsedda till bostad bortom en onödig begränsning av den enskildes frihet (prop. 1985/86:1 s. 696). Däremot avvisades förslag om att ett obegränsat antal byggnader som inte är större än 10 m² skulle få uppföras utan lov (prop. s. 256). Dock gäller att komplementbyggnader till småhus inom inte samlad bebyggelse är befriade från lovpikt i fråga om mindre tillbyggnader och inre åtgärder i samma mån som småhusen.

Som framgår av vad nu anförts har de ursprungliga motiven för de storleksbestämmelser som gäller lovfritt uppförande av komplementbyggnader i viss mån förlorat sin giltighet när vissa lättnader av reglerna gjordes i samband med att de överfördes till PBL. Utskottet är dock inte berett föreslå att PBL ändras i enlighet med förslaget i motion 1988/89:Bo247 (c) yrkande 12 om att *storleken på lovfria komplementbyggnader* bör höjas från 10 m² till 16 m². Slutligen kan nämnas att frågan om lovfrihet för komplementbyggnader utanför samlad bebyggelse tagits upp i boverkets och lantmäteriverkets promemoria med förslag till ändringar i PBL.

Rubricerade fråga tas upp i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo228 yrkande 3. En ändring av PBL föreslås (10 kap. 27 §) så att preskriptionstiden för olovligt byggande avskaffas.

Reglerna om preskription behandlade utskottet tämligen ingående år 1988 (BoU 1987/88:14 s. 12— 14). Utskottet beslöt då föreslå riksdagen rekommendera regeringen att i lämpligt sammanhang överväga utformningen av preskriptionsreglerna i PBL i syfte att närmare klargöra deras innebörd, särskilt i fall där olovligt användningssätt pågår, under längre tid. Efter ett utredningsarbete borde regeringen enligt utskottets mening återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

I promemorian (Ds 1989:11) Övernattningsbostäder m.m. behandlas den av riksdagen aktualiserade frågan. Där föreslås att den tioåriga preskriptionstiden slopas fr.o.m. år 1990 när det gäller byggnadsnämndens rätt att ingripa genom ansökan om handräckning och föreläggande om rättelse för att återställa olovligt kontoriserade lägenheter till bostäder. Vissa övergångsregler föreslås. Promemorian har remissbehandlats.

Den av riksdagen begärda översynen om preskriptionsreglerna enligt PBL har således genomförts. Det finns inte skäl anta annat än att denna redovisning kommer att underställas riksdagen utan onödig tidsutdräkt. Eftersom den i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo228 yrkande 3 aktualiserade frågan om *preskriptionsreglerna enligt PBL* övervägs för närvarande finns inte skäl att göra den av motionärerna föreslagna ändringen i lagstiftningen. Resultatet av pågående överväganden får avvaktas.

Byggnadsnämndernas arbetsuppgifter

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo231 yrkande 3 föreslås riksdagen besluta om sådan ändring i PBL att energirådgivning blir en obligatorisk serviceuppgift för byggnadsnämnderna (BN). I motion 1988/89:Bo254 (mp) begärs förslag till ändring i kommunallagen så att där i princip föreskrivs att kommunal energirådgivning genom särskilda energirådgivare skall ingå i varje kommunförvaltning.

Med anledning av förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion vill utskottet erinra om att BN får begära (PBL 9 kap. 6 §) bevis av sakkunnig att egenskaperna och funktionerna uppfyller kraven i 3 kap. Där anges bl.a. (3 §) att byggnader skall medge god hushållning med energi.

Utskottet anser att den i PBL valda lösningen innebär att BN getts goda möjligheter att verka för att också energihushållningen i byggnader beaktas på ett acceptabelt sätt. Att ålägga BN att som en *obligatorisk kommunal* uppgift svara för att *energirådgivning* kommer till stånd är enligt utskottets mening inte den lämpligaste lösningen. Det bör avgöras av kommunen i vilka former och i vilken omfattning en sådan rådgivning bl.a. inom ramen för PBL bör utföras. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo231 yrkande 3 avstyrks sålunda.

Av vad ovan anförts framgår också att utskottet inte delar vad i motion 1988/89:Bo254 (mp) föreslagits om att kommunallagen bör ändras så att *energirådgivningen* blir en *obligatorisk kommunal uppgift*.

I motion 1988/89:Bo13 (c) yrkande 5 förordas ett riksdagens tillkännagivande om formerna för myndighetsgranskningen av byggmaterial.

Bestämmelserna för typgodkännandeverksamheten bygger på att boverket genom sin granskning och genom utfärdande av typgodkännandebevis ger ett bindande förhandsuttalande om att en viss produkt uppfyller bygglagstiftningens krav. BN prövar därefter endast om förutsättningar och villkor i åberopade typgodkännandebevis och tillhörande handlingar är uppfyllda under aktuella förhållanden. Ett typgodkännande innebär således för byggherren att han vet att materialet kommer att accepteras av BN. Det är enligt motionärerna väsentligt att BN:s granskning av nya material blir mer aktiv både i syfte att stärka kontrollen av använt material och att inhämta kunskap om vilka effekter beslutet att främja importen av byggmaterial får.

Såvitt utskottet har sig bekant fyller den nuvarande ordningen för materialkontroll m.m. enligt PBL sitt syfte. Denna ordning bygger bl.a. på föreskrifter om typgodkännande och tillverkningskontroll. PBL:s regler om BN:s granskning av byggmaterial m.m. får anses i allt väsentligt väl ägnade att tillgodose sitt syfte. Någon ändring härvidlag kan inte anses erforderlig. Motion 1988/89:Bo13 (c) yrkande 13 om *formerna för myndighetsgranskningen av byggmaterial* avstyrks sålunda.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utredning om planlagstiftningen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo537 yrkande 1,
2. beträffande *genomförandetiden för detaljplaner m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo405 yrkandena 17 a, 17 b och 17 c samt motionerna 1988/89:Bo526 yrkande c och 1988/89:Bo543 yrkande c,
3. beträffande *byggande utanför plan*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo526 yrkande d och 1988/89:Bo543 yrkande d,

4. beträffande *reglering av detaljhandelsetablering i PBL*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo405 yrkande 17 d och 1988/89:Bo538,

5. beträffande *mindre avvikelser från plan och dispens från plan*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo526 yrkandena a och b samt 1988/89:Bo543 yrkandena a och b,

6. beträffande *bebyggelsens utformning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo549 yrkande 2,

7. beträffande *planprövning av stormarknadsetablering*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo540,

8. beträffande *de handikappade och samhällsplaneringen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo524,

9. beträffande *åtgärder för att öka tillgången på mark för fritidshusbyggande*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo260 yrkande a,

10. beträffande *kolonilotter*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo415 yrkande 8 och 1988/89:Bo507,

11. beträffande *kvalifikationsgränsen för ersättning enligt PBL m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo405 yrkande 17 e,

12. beträffande *frågan om när ersättning enligt PBL skall aktualiseras m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo506,

13. beträffande *socialtjänstens deltagande i den fysiska planeringen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo503,

14. beträffande *besvärsmöten enligt PBL*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo512 och 1988/89:Bo528,

15. beträffande *bygglovsplikt för krossverk m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo529,

16. beträffande *storleken på lovfria komplementbyggnader*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo247 yrkande 12,

17. beträffande *preskriptionsreglerna enligt PBL*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo228 yrkande 3,

18. beträffande *obligatorisk kommunal energirådgivning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo231 yrkande 3 och 1988/89:Bo254,

19. beträffande *formerna för myndighetsgranskningen av byggmaterial*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo13 yrkande 5.

Stockholm den 7 september 1989

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Hans Göran Franck (s), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk), Krister Skånberg (mp), Britta Sundin (s), Birgitta Rydle (m) och Siw Persson (fp).

Reservationer

1. Utredning om planlagstiftningen (mom. 1)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Efter ett" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Efter ett omfattande beredningsarbete antog riksdagen hösten 1986 en plan- och bygglag (PBL) och en naturresurslag (NRL). Dessa lagar trädde i kraft vid halvårsskiftet 1987. Även om denna nya lagstiftning har förtjänster och även om i denna lagstiftning reglerades frågor som dittills hade haft ett svagt skydd måste konstateras att den inte är heltäckande och att bl.a. de viktiga miljövårdsfrågorna åtnjuter ett svagt lagligt skydd eller inget skydd alls. Som föreslås i miljöpartiets partimotion 1988/89:Bo537 yrkande 1 bör planlagstiftning i hela dess vidd ses över och sammanföras i en miljöbalk. Bl.a. bör miljövårdsplaner med rättsverkan införas både på nationell och kommunal nivå. Dessa planer bör samordnas med de energiplaner som bör upprättas. Vidare finns anledning att överväga hur en bättre samordning skall ske främst mellan PBL och de lagar för miljö- och naturvård som enligt miljöpartiets uppfattning måste tillskapas. En särskild utredning bör tillsättas med syftet att se över planlagstiftningen i nu berört avseende. Förslag i ärendet bör föreläggas riksdagen. Den av motionärerna förordade utredningen bör ha nära samarbete med den parlamentariska kommitté om naturvårds- och miljövårdsplaner som miljöpartiet tidigare föreslagit och som nu tillsatts av regeringen.

Riksdagen bör med anledning av miljöpartiets partimotion som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anför om *utredning av planlagstiftningen*.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utredning om planlagstiftningen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo537 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Genomförandetiden för detaljplaner m.m. (mom. 2)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "De synpunkter" och på s. 7 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

I reservationer till utskottets betänkanden BoU 1986/87:1, 4 och 8 samt till betänkandet BoU 1987/88:BoU14 har moderata samlingspartiet utvecklat sin syn på hur en reform av byggnadslagstiftningen borde utformas. Eftersom PBL numera trätt i kraft leder detta till ställningstagandet att de principiella ändringarna bör företas inom ramen för PBL. Utgångspunkten för den översyn av PBL som snarast bör inledas är att äganderätten skall respekteras. Den som äger fast egendom bör få utnyttja den så långt det är möjligt av hänsyn till grannar och andra med berättigade intressen. Nödvändiga inskränkningar i äganderätten bör kompenseras med ersättning. Detta leder vidare till att

- systemet med genomförandetider för detaljplaner avskaffas. Byggrätt bör gälla utan tidsbegränsning,
- de obligatoriska översiktsplanerna bör avskaffas och ersättas med ett system där kommunerna själva får bestämma behovet av den översiktliga planläggningen,
- planinstitutets områdesbestämmelse bör avskaffas. Områdesbestämmelserna innebär bara skyldigheter för den enskilde men inga rättigheter. Behöver markanvändningen regleras får det ske med detaljplaner,
- kvalifikationsgränserna för intrångsersättning bör avskaffas.

Vad utskottet nu anfört om *genomförandetiden för detaljplan m.m.* bör riksdagen med anledning av moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkandena 17 a, 17 b och 17 c och motionerna 1988/89:Bo526 (m) yrkande c samt 1988/89:Bo543 (m) yrkande c som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *genomförandetiden för detaljplan m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo405 yrkandena 17 a, 17 b och 17 c som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Byggande utanför plan (mom. 3)

1989/90:BoU2

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Inte minst när det gäller byggande utanför planlagt område bör så stora lättnader som möjligt eftersträvas. All bebyggelse utanför detaljplan skall i princip vara tillåten. Givetvis måste hänsyn tas till trafik, miljö, jord- och skogsbruk m.m. Detta får dock inte medföra att bebyggelse förhindras. Kommunen skall reglera hur bebyggelsen skall ordnas, inte om den får komma till stånd. De regler som finns i PBL om byggande utanför plan bör ses över och utformas i enlighet med vad nu anförts. Ett förslag i frågan bör föreläggas riksdagen.

Riksdagen bör med anledning av motionerna 1988/89:Bo526 (m) yrkande d och 1988/89:Bo543 (m) yrkande d som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *byggande utanför plan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo526 yrkande d och 1988/89:Bo543 yrkande d som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Reglering av detaljhandelsetablering i PBL (mom. 4)

Knut Billing (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Birgitta Rydle (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Inte heller" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

I PBL kan byggnaders användning regleras genom detaljplan. Det är sålunda möjligt att ange en huvudsaklig användning av kvartermark för partihandel eller för detaljhandel. Det är också möjligt att reglera vilket slags detaljhandel som skall få förekomma.

I moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 17 d och i motion 1988/89:Bo538 (fp) föreslås ändringar i PBL så att det inte skall vara möjligt att genom PBL inskränka näringsfriheten. Vid införande av PBL motsatte sig moderata samlingspartiet och folkpartiet dessa inskränkningar. Den nu gällande ordningen innebär att marknadsekonomins spelregler sätts ur funktion. Detaljhandelsetableringen kan då komma att styras av politiker i stället för av konsumenterna. En sådan ordning kan inte accepteras.

Riksdagen bör med anledning av de båda motionerna som sin mening ge regeringen till känna att PBL bör ändras i nu berört avseende och att riksdagen skyndsamt bör föreläggas förslag i ärendet.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:BoU2

4. beträffande *reglering av detaljhandelsetablering i PBL*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo405 yrkande 17 d och 1988/89:Bo538 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Mindre avvikelser från plan och dispens från plan (mom. 5)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Som framgått" och slutar med "yrkandena a och b" bort ha följande lydelse:

Redan kort tid efter det att PBL trätt i kraft börjar effekterna av den övertro på regleringsmekanismernas fullkomlighet som präglar lagstiftningen göra sig med full kraft märkbara. Den tidigare byggnadslagstiftningen gav utrymme för en flexibel inställning till planerna genom att undantag kunde medges i särskilda fall från de eljest bindande bestämmelserna. Härigenom kunde man på ett enkelt sätt "slipa av kanterna" på regler som annars stelbent skulle ha tvingat fram opraktiska eller oönskade lösningar. Man kunde också förverkliga projekt som inte kunnat förutses när planerna en gång kom till. Att dispensmöjligheterna någon gång kunde missbrukas innebär inte att hela systemet bör underkännas. Genom den synnerligen restriktiva inställning till mindre avvikelser som präglar PBL har regleringarna delvis gått i baklås. Detta gäller speciellt de äldre planer som en gång utformades för att fungera i ett system där undantag kunde medges, men som nu i form av detaljplaner enligt PBL övergått till att bli ett slags tvångströjor för byggandet. Det lilla utrymme som finns att medge mindre avvikelser ger inte tillräckligt handlingsutrymme. Saken blir inte bättre av att förarbetena i detta hänseende är oklara. Resultatet har blivit antingen totalstopp i kommunerna eller förvirring eller att kommunerna och sakägarna tvingas bekosta dyrbara planändringar för att ordna rena bagateller.

Det finns som framhålls i motionerna 1988/89:Bo526 (m) och 1988/89:Bo543 (m) all anledning att bringa klarhet i hur begreppet "mindre avvikelse" från plan bör tolkas. I många kommuner innebär genomförandet av mindre avvikelser från plan ett omfattande arbete. Den nu aktualiserade frågan liksom frågan om hur ett dispensförfarande inom ramen för PBL skall utformas bör utredas i särskild ordning. Regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag i frågan. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av de båda motionerna som sin mening ger regeringen detta till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *mindre avvikelse från plan och dispens från plan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo526 yrkandena a och b samt 1988/89:Bo543 yrkandena a och b som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Bebyggelsens utformning (mom. 6)

1989/90:BoU2

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med " *bebyggelsens utformning*" bort ha följande lydelse:

Buller och då inte minst trafikbuller är ett stort och växande miljöproblem. Ökningen av bullernivån innebär för närvarande att den fördubblas på 40 år. Ca 3 miljoner svenskar tvingas leva med bullernivåer som överstiger Världshälsoorganisationens gränsvärde.

Olika åtgärder måste vidtas i avsikt att skapa en bättre trafikmiljö i våra tätorter och då inte minst i deras centrala delar. I motion 1988/89:Jo957 (mp) ges flera exempel på hur trafikmiljön skulle kunna förbättras och bullerproblemen kunna bemästras. Såvitt rör bostadsutskottets beredningsområde finns anledning påtala vikten av att planlagstiftningen ges en sådan inriktning att större hänsyn kan tas till behovet av en god trafikmiljö när bebyggelsen utformas. Åtgärder bör också vidtas för att minimera det störande buller som finns i vår boendemiljö i form av ventilationssystem, sopsugar, hissar och hus-hållsmaskiner. I den i detta betänkande behandlade motionen 1988/89:Bo549 (mp) yrkande 2 föreslås ett riksdagens tillkännagivande att bostäder och arbetsplatser skall planeras så att transportbehovet minskar.

Som framgått av vad nu anförts finns goda skäl för en sådan uppfattning. Utskottet föreslår därför att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av planlagstiftningen görs i syfte att få till stånd en sådan stadsplanering som motionärerna eftersträvar.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *bebyggelsens utformning*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89Bo549 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Planprovning av stormarknadsetablering (mom. 7)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "ytterligare åtgärder" bort ha följande lydelse:

Det förhåller sig uppenbarligen så att det genom PBL inte är möjligt för kommunerna och länsstyrelserna att agera på ett kraftfullt sätt när det gäller lokalisering och etablering av stormarknader. Sådana butikskoncentrationer läggs ofta i tätorternas utkanter. De medför inte sällan att butiksnätet i tätorterna utarmas och att biltrafiken ökar. Detta är en fråga inte bara för den kommun till vilken stormarknaden lokaliseras

utan även för omkringliggande kommuner. Det borde då finnas möjligheter för länsstyrelsen att pröva ett kommunalt beslut när en stormarknadsetablering, vilket ju ofta är fallet, påverkar en region i inte ringa omfattning. Som exempel på en sådan regional fråga kan tas en stormarknadsetablering i Norsholm i Norrköpings kommun.

Den hittillsvarande handläggningen av ärendet visar på behovet av ett klagörande av reglerna i PBL härvidlag. Om det inte anses möjligt med en länsstyrelsens prövning av sådana ärenden bör lagen ändras.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo540 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *planprövning av stormarknadsetablering*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo540 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. De handikappade och samhällsplaneringen (mom. 8)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 10 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner angeläget att alla möjligheter tas till vara för att förbättra de handikappades ställning i samhällsplaneringen. Även om PBL tillerkänner sociala målsättningar en framträdande ställning i planeringsprocessen och ger de handikappade och deras organisationer relativt goda möjligheter att göra sina intressen gällande, bör det undersökas om inte ännu bättre lösningar kan nås på de handikappades problem. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med anledning av centerpartiets partimotion 1988/89:Bo524 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *de handikappade och samhällsplaneringen*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo524 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Åtgärder för att öka tillgången på mark för fritidshusbyggande (mom. 9)

1989/90:BoU2

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

I vissa attraktiva områden, framför allt på västkusten, har efterfrågan på fritidshus lett till att priserna på husen stiger kraftigt. Många permanentbostäder omvandlas till fritidshus. Den höga prisnivån gör att den bofasta befolkningen har svårt att prismässigt konkurrera med andra köpare. Det är ur miljösynpunkt en tråkig utveckling när en stor andel av husen i ett samhälle står obebodda stor del av året.

Genom lagstiftning och regleringar har möjligheterna att bygga nya fritidshus kringskurits. Naturvårdslagen och PBL hindrar på ett effektivt sätt byggnationen. På detta sätt begränsas tillgången på tillgängliga hus. Det är bara befintliga hus som står till förfogande för dem som vill skaffa sig ett fritidshus. När efterfrågan vida överstiger tillgången kommer priserna givetvis att stiga.

Utskottet anser att förändringar och lättnader i PBL och i NVL på ett radikalt sätt skulle öppna möjligheterna för nybyggnad av fritidshus i stora delar av vårt land. Den döda hand som legat över stora områden skulle försvinna. Ökar tillgången på billiga tomter i strandnära lägen i glesbygd kommer också prisnivån på befintliga hus i attraktiva kustområden att påverkas.

Vad utskottet nu med anledning av motion 1988/89:Bo260 yrkande a anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *åtgärder för att öka tillgången på mark för fritidshusbyggande*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo260 yrkande a som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Kolonilotter (mom. 10)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Vid behandlingen av motsvarande" och slutar med "beträffande kolonilotter" bort ha följande lydelse:

Varje möjlighet att skapa trivsamma bostadsområden måste tas till vara. Hyresgäster som bor i lägenhet har ofta behov av att komma närmare naturen. En viktig åtgärd i det sammanhanget för att göra bostadsområdena attraktiva är att tillse att odlingslotter och koloniträdgårdar finns i omedelbar närhet till bostadsområdet.

Vid nyetablering bör bostadsområdena planeras så att särskilda odlingslotter integreras i bostadsområdena.

Riksdagen har beslutat att underlätta tillkomsten av kolonilotter genom att i PBL öppna för att kommunerna har möjlighet att undanta bl.a. kolonistugor från bygglövsplikt. För att främja trivseln inte minst i hyreshusområden bör övervägas ytterligare möjligheter att främja tillkomsten av kolonilotter i samband med bostadsbebyggelse. Inte minst gäller för kommunerna att tillse att planeringen sker på ett sådant sätt att markutrymmen lämnas för dessa ändamål i tillräcklig omfattning vid planering av bostäder. I dag finns klara tendenser till förtätning av bostadsområden vilket inte främjar en god boendemiljö med möjlighet för de boende till den avkoppling och närhet till naturen som egen odlingslott kan ge. Odling i kolonilotter innebär också en ökad och hälsosam självförsörjning av livsmedel.

Vad utskottet nu anfört ligger helt i linje med vad i centerpartiets partimotion 1988/89:Bo415 yrkande 8 och i motion 1988/89:Bo507 (c) föreslagits. Riksdagen bör med anledning av motionerna som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om åtgärder för att ytterligare främja tillkomsten av kolonilotter.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *kolonilotter*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo415 yrkande 8 och 1988/89:Bo507 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Kvalifikationsgränsen för ersättning enligt PBL m.m. (mom. 11)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Vid behandlingen av PBL-propositionen" och på s. 12 slutar med "yrkande 17 e avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som framgått av vad ovan anförts och av moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 finns en kvalifikationsgräns för ersättning enligt PBL på upp till 10 % vid intrång eller rådighetsinskränkning. Detta innebär att gränsen måste nås eller överskridas för att ersättning över huvud taget skall utgå.

Moderata samlingspartiet har i andra sammanhang hävdat att full ersättning skall utgå till markägaren när kommunen beslutar om intrång. Detta är en mycket viktig princip. PBL och anknytande lagstiftning bör ändras så att denna princip får genomslag i praktiken.

Vad riksdagen nu med anledning av partimotionen anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *kvalifikationsgränsen för ersättning enligt PBL m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo405 yrkande 17 e som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Socialtjänstens deltagande i den fysiska planeringen (mom. 13)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Ett i" och på s. 13 slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Socialtjänsten besitter stora kunskaper om brister och behov i våra bostadsområden. Det gäller speciellt barnens, de äldres och de handikappades miljö. Denna kunskap tas inte till vara på ett tillfredsställande sätt i planeringen. Social kompetens värderas lågt jämfört med teknisk. Det gäller både vid ombyggnad/stadsförnyelse och vid planering av nya bostäder och områden.

Ibland kommer socialtjänsten inte alls in i planeringen, och inte sällan kommer den in för sent. Orsakerna till detta är flera. Men ofta prioriterar socialförvaltningarna inte själva denna uppgift, eftersom den inte är direkt tvingande. Arbete med akuta dagsaktuella ärenden, det individinriktade arbetet, arbetet med driften av äldre- och barnomsorg osv. tar all tid.

Detta leder till att förebyggande insatser i planeringsskedet försummas vilket bl.a. får till resultat att äldreomsorgen/barnomsorgen m.m. blir mer betungande.

När socialtjänstlagen fastställdes av riksdagen fanns stora förhoppningar om dess effekter. Verkligheten har kommit dessa förhoppningar på skam. Kommunernas försämrade ekonomi och det hårdnande sociala klimatet har här spelat en mycket stor roll. Men det handlar också om vilja på politisk nivå och förvaltningsnivå. Socialtjänstens roll i planeringen måste förstärkas. Genom ett tillägg i PBL 2 kap. 1 § kan förutsättningarna förbättras. Utskottet föreslår därför att ovan nämnda paragraf ändras så att socialtjänstlagen uttryckligen måste tillämpas vid vissa beslut enligt PBL.

Den nu föreslagna lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 1990.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *socialtjänstens deltagande i den fysiska planeringen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo503

a) beslutar att till plan- och bygglagen (1987:10) skall fogas ett tredje stycke till 2 kap. 1 § av följande lydelse:

Vid planläggning och i ärenden om bygglov och förhandsbesked skall socialtjänstlagen (1980:620) tillämpas,

1989/90:BoU2

b) beslutar att den föreslagna ändringen träder i kraft den 1 januari 1990,

13. Besvärsrätten enligt PBL (mom. 14)

Leif Olsson (fp), Krister Skånberg (mp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Vid utskottets" och slutar med "*enligt PBL*" bort ha följande lydelse:

Som framgått av redovisningen ovan är sakägare, bostadsrättsinnehavare, hyresgäster och boende samt hyresgästförening med förhandlingsordning som berörs av ett planförslag besvärberättigade enligt PBL.

Som framhålls i motion 1988/89:Bo528 (fp) finns inte anledning begränsa besvärsrätten när det gäller organisationer till att endast omfatta hyresgästorganisationen. Enligt utskottets uppfattning bör även villaägareföreningar ges denna rätt. Det finns i dag ca 1,7 miljoner småhus i landet i vilka bor ca 5 miljoner människor. En så stor boendegrupp bör självklart också få möjlighet att via sina villaägareföreningar besvara sig över kommunala planbeslut.

Vidare finns som anförs i motion 1988/89:Bo512 (s) också skäl att ge handikapporganisationerna rätt att anföra besvär avseende offentliga byggnader.

PBL bör ändras i enlighet med vad nu föreslagits. Ett förslag i frågan bör föreläggas riksdagen. Vad utskottet nu med anledning av motionerna anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *besvärsrätten enligt PBL*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo512 och 1988/89:Bo528 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Bygglovsplikt för krossverk m.m. (mom. 15)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "*krossverk m.m.*" bort ha följande lydelse:

Den anmälningsplikt som föreligger enligt miljöskyddslagstiftningen och arbetsmiljölagstiftningen för anläggande av krossverk, makadamverk, stenhuggerier, asfaltverk och oljegrusverk är inte tillräcklig. En prövning av sådana anläggningar också enligt PBL bör införas. Därigenom får kommunen möjlighet att på ett tidigt skede komma in i frågan och bedöma den utifrån plansynpunkt. I dag finns uppenbar risk att miljöstörande anläggningar hamnar utanför möjlighet till för-

handsprövning. Denna risk kan alltså bäst elimineras genom en utökning av byggnadslovplikten. En prövning enligt PBL för de nu diskuterade anläggningarna leder till en säkrare bedömning av lokaliserings- och omgivningseffekter. Att den nuvarande ordningen inte är tillfredsställande visar ett par aktuella ärenden.

I enlighet med vad som förordas i motion 1988/89:Bo529 (mp) bör bygglovsplikten utsträckas till att omfatta också krossverk m.m. Ett förslag om ändring i PBL i nu berört avseende bör föreläggas riksdagen. Detta bör riksdagen med anledning av motionen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *bygglovsplikt för krossverk m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo529 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Storleken på lovfria komplementbyggnader (mom. 16)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Jan Sandberg (m), Birger Andersson (c), Krister Skånberg (mp) och Birgitta Rydle (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Som framgår" och slutar med "i PBL" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärens synpunkter och förordar alltså att komplementbyggnader bör få uppföras utan lov så länge byggnadsarean inte överskrider 16 m². Härigenom ökas deras användningsområde och möjligheterna att ge sådana byggnader en tilltalande utformning. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 (c) ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *storleken på lovfria komplementbyggnader*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Obligatorisk kommunal energirådgivning (mom. 18)

1989/90:BoU2

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Med anledning" och på s. 17 slutar med "kommunal uppgift" bort ha följande lydelse:

Det statliga stödet till kommunal energirådgivning upphörde 1986. Tanken var då att den verksamhet som hade kommit i gång i flertalet kommuner och som var av stor vikt för att den beslutade energihushållningen skulle kunna genomföras, skulle fortsätta som en reguljär kommunal verksamhet inom ramen för kommunernas budgetar.

I verkligheten blev effekten den att i mer än hälften av kommunerna försvann energirådgivarna direkt. Sedan har avtrappningen fortsatt – men i långsam takt. Detta är en olycklig utveckling inte minst mot bakgrund av att tidpunkten för kärnkraftsavvecklingen rycker allt närmare. Kompetensen finns kvar hos många f.d. kommunala energisparrådgivare. Denna kompetens måste tas till vara mot bakgrund av det stora energibesparingsbehov som föreligger.

Centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet förordade våren 1989 att vissa statliga medel för den kommunala energirådgivningen skulle ställas till förfogande. Det är också nödvändigt att ändra lagstiftningen så att kommunerna blir skyldiga att bistå med energirådgivningen. En översyn om hur kommunernas skyldighet skall lagfästas bör göras.

Riksdagen bör med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo231 yrkande 3 och motion 1988/89:Bo254 (mp) som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *obligatorisk kommunal energirådgivning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo231 yrkande 3 och 1988/89:Bo254 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Formerna för myndighetsgranskningen av byggmaterial (mom. 19)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Såvitt utskottet" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det är väsentligt att byggnadsnämndernas granskning av nya material blir mer aktiv i syfte att stärka kontrollen av använt material. Detta är viktigt inte minst mot bakgrund av det ständigt ökade materialflödet och att många nya material kommit att användas i byggandet.

Problemet med de s.k. sjuka husen visar också på behovet av en intensifierad myndighetsgranskning.

Ett tillkännagivande till regeringen om en aktivare myndighetsgranskning i enlighet med förslaget i motion 1988/89:Bo13 yrkande 5 bör göras.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *formerna för myndighetsgranskningen av byggmaterial*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo13 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Planprövning av stormarknadsetablering (mom. 7)

Jan Strömdahl (vpk) anför:

Enligt PBL skall länsstyrelsen särskilt bevaka bl.a. mellankommunala intressen och riksintressen när t.ex. en stormarknad etableras. Riksdagen kan inte gå in i särskilda ärenden. Regeringen har att pröva länsstyrelsens beslut om det överklagas av berörd sakägare eller med dem jämställda; i det i detta betänkande aktualiserade ärendet t.ex. av en kommun.

